OBZVLÁŠTNÍCI

Na loňském Mazikongresu vystoupil profesor Duch s krátkou přednáškou „Mazi - Kadda“, kterou nás upozorňoval na svéráznou historickou školu „Krále králů“ a vůdce Libyjské arabské lidové socialistické džamáhíríje Muammara Kaddafího (1942-2011).

Z jeho hlubokých myšlenek kolega vybral tyto:
1. Amerika dostala jméno po svém arabském objeviteli Emiru Ká,
2. indiáni jsou původem Arabové, kteří se odstěhovali z Libye kvůli nepříznivým klimatickým podmínkám do Ameriky,
3. virus vyvolávající nemoc AIDS nepochází z Afriky, nýbrž byl uměle vyroben v USA.

Profesor Duch navíc upozornil na to, že myšlenky Muammara Kaddafího jsou dosud „polem neoraným“ a vyzval své kolegy k bádání. Tuto rukavici jsem si dnes dovolil zvednout.

Nebudu se však věnovat Velkému arabskému králi přímo, nýbrž osobnostem s podobnými přístupy. Jako prvního jsem si vybral Jiřího Vymetala z Hořic, který užíval umělecký a vědecký pseudonym Zvičinský. O setkání s ním nám zanechal svědectví pan Vladimír Borecký, z jehož vzpomínek si dovolím citovat:

„Znal jsem ho od dětství. Jeho kabina na hořickém koupališti, kde od května do konce září trávil většinu času, sousedila s naší; často se bavil s maminkou, která byla jeho přítelkyní z mládí. Přestože jsem později četl některé jeho básně, netušil jsem, že tento předčasně penzionovaný učitel s papírovým štítkem proti slunci, brýlemi

poslepovanými leukoplastí a ve staříčkých plavkách, které z něho nespadly jen zázrakem, je člověk výjimečný: muž zvláštního druhu neboli obzvláštník."

Jiří Vymetal (Zvičinský) zaplavoval dlouhé roky Archeologický ústav ČSAV korespondenčními lístky, na kterých ve stručnosti sděloval výsledky svých epochálních objevů. V roce 1973 jsem nevěřícně kroutil hlavou, když Mladý svět v rozhovoru se Zvičinským jeden z výsledků jeho bádání zveřejnil: stanovil přesné datum příchodu praotce Čecha na horu Říp na noc z 23. na 24. dubna roku 480. Vymetal dále opravil vžité představy o datu úmrtí svatého Václava, propočetl datum narození Kryštofa Kolumba, zabýval se předky Adamovými. Dešifroval řadu neznámých písem v neznámých jazycích a dospěl k objevu „mamutštiny", tedy jazyka, kterým mluvili lidé v Evropě již před 25 tisíci lety a v Africe dokonce před 250 tisíci lety. Z toho vyvodil svou kritiku darwinovského evolucionismu, protože, jak píše: *„Vyvinul-li se člověk z opice a uměl-li psát už před 250 tisíci roky, proč se tomu alespoň některé opice nenaučily?"* Zvičinského vědecký závěr proto mohl být jediný: *„Člověk se nemohl vyvinout z opice, je to jiný druh jako kachna a slepice!"*

Dlouholetým putováním za pozoruhodnými lidmi a jejich ještě pozoruhodnějším myšlením se zabýval Vladimír Borecký, který vystudoval psychologii a filosofii na Filosofické fakultě UK a stal se hasičem. Voda, oheň, vítr a dým se staly součástí jeho bytosti natolik, že si za téma své dizertační práce zvolil eseje Gastona Bachelarda „Psychoanalýza ohně" a „Voda a sny". Později se stal docentem kulturologie a vyučoval na Filosofické fakultě UK. Výsledkem jeho bádání byla kniha „Zrcadlo obzvláštního (z našich mašíblů)". Profesor Borecký zemřel v roce 2009.

Původ mašíblů líčí Vladimír Borecký takto: *„Při svém bádání jsem se ocitl v Archeologickém ústavu v Praze, abych zjistil, jak reagovali na četné Vymetalovy korespondeční lístky. Zodpovědný pracovník přinesl šanon a pohrdlivě mi jej předhodil. Byl na něm nápis - MAŠÍBL. Zeptal jsem se, co to znamená. ‚No, přece magoři, šílenci a blbi.´"* Fenomén, kterým se vědec začal zabývat, byl hned na světě. Co je to vlastně mašíbl? *„Každý máme v sobě blba. Jde jen o to, zda ho dostaneme pod kontrolu, nebo ho necháme řádit, či z toho faktu něco vytěžíme,"* říká Vladimír Borecký. Fascinován tímto fenoménem vytvořil seznam mašíblů a průběžně jej doplňoval.

A tady počíná náš problém. Rok před svou smrtí v roce 2008 totiž zapsal do svého seznamu i nás mazikongresmany. Nevím, čím jsme si to zasloužili, ale jsme tam. Nikdo z nás totiž nic netušil, jen jsme si všimli, že nás nikdo nebere vážně. Naše regionální souručenství Mazi tak bylo a je narušeno tím, že je považováno za něco nezpůsobilého a nepřirozeného.

Proti tomu se hodlám touto přednáškou postavit a prokázat, že uvedený seznam obsahuje chyby.

Mezi Mašíbly najdeme i význačné osobnosti českého kulturního a vědeckého života. Dvě z nich jsem si vybral pro důkaz nemašíblovské existence. Nechám ctěné obecenstvo pak hlasovat, kam oba vzory patří.

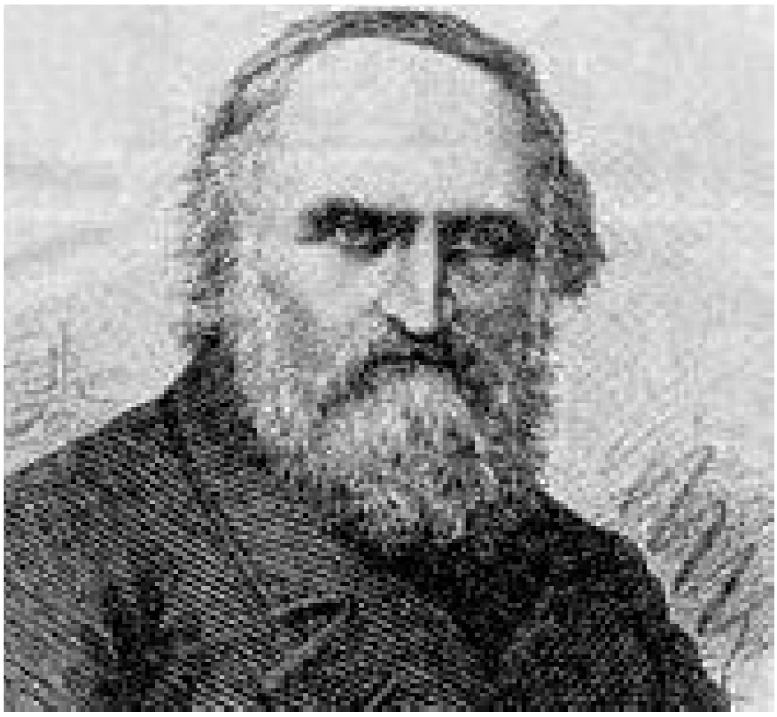

První spornou osobností v seznamu byl polozapomenutý génius a blázen zároveň a k tomu utopický komunista *Karel Slavoj Amerling* (1807-1884). Jeho přezdívka zněla *„Strnad klatovský"*.

Tento *„zbrklý napravovatel věcí lidských"* si od mládí psal heslovité deníky v exotických abecedách a několika řečech. Studoval v Klatovech, Vídni a Praze, kde se stal doktorem medicíny. Nastoupil jako přírodovědný asistent Jana Svatopluka Presla, tvůrce mnohaoborového českého názvosloví. Po celý život se pak snažil, jakožto jazykový purista, o revizi názvosloví svého nadřízeného. Názvy jako sodoš (NaCl), smradočpavka, škvaruha, železnomředník, umozvěry (lidé), věštissavci (opice), vodičnatci či klonomlnesky *bohužel* neprošly a nezakořenily. Jazykový purismus a

originalita ho přivedly až k neuvěřitelné komplikovanosti. Posuďte sami… Výňatek je z Amerlingovy knihy *„Lučba minerální"*, v níž podal základy analytické chemie po suché i mokré cestě: *„Mředil k prvkům jiným se chová zrovna tak jako solík, chluzík, brudík, kazík. Jestli též plynný, dává s vodíkem kys, mředev, totiž vůbec zlopověstnou smrtvodku* (termín jako vyšitý pro současnou metanolovou aféru pozn. autora) *a slučuje se též s kovy, dává mředníky, podmředníky a nadmředníky. Tito kovomředníci podobají se halovitým sloučeninám. Památno je však velice, že sloučík mředil přijímá do sebe železo, a sloučenina tato jest sloučíkem, chovajícím se zcela jednoduše, sloučíkovitě, pročež i železomředí sluje."* Dnes nám to zní dost nepochopitelně, ale přesto malebně a tajemně.

Přesto však skutečnost, že v chemickém názvosloví nahradil původní Pelclův termín „živel" dodnes užívaným slovem „prvek", všechny jeho terminologické neúspěchy napravuje. A tak je to u Amerlinga se vším.

S heslem „Ideál nezná počtíčků" se Amerling pustí do rozsáhlé praktické činnosti. Po vzoru svého kolegy Jana Amose Komenského vydává svůj naučný „Orbis pictus", jehož obrázky používá jako názorné vyučovací pomůcky ve svém všenárodním učilišti Budeč. Toto učiliště, které se svou komplexností stává dosud nedostižným výchovným a vzdělávacím vzorem, bylo založeno roku 1840 v Praze na rohu ulic Žitné a V tůních. Přednostně slouží vzdělávání českého učitelstva a poté jako vzorová škola pro učitele, vychovatelky, průmyslníky, matky, manželky a hospodyně. Jak patrno Amerling byl čirý praktik, a proto upřednostňoval dámskou klientelu. Základem vzdělávání se mu stává jeho „diasofie", tedy vědomí s oporou, že Bůh je permanentním tvořitelem a nikdy ho nenapadne se zastavit. Prosadí večerní školy, půjčovny knih na venkově, založí Učitelský ústav, mimořádné přednášky pro ženy na univerzitě, zpracuje návrh na úpravu školství celé Rakouské monarchie a po zrušení Budečského učiliště založí vzorovou českou laboratorní školu. Vydává časopis „Posel z Budče" a neúnavně píše. V knize „Promyslný posel" si dokonce dovolí na 500 stránkách Mazi metodou seznamovat obyvatele fiktivní vesnice s novými technologickými postupy a vědeckými objevy. Ve své lékařské praxi zavádí alternativní léčebné metody jako vodoléčbu, zábaly či zavejcování. Praktičnost poslední léčebné metody stojí za zmínku. Během „zavejčení" byl pacient zabalen po dobu 8-12 hodin do mokrých prostěradel téměř bez přístupu vzduchu a s minimálními dávkami jídla a pití ponechán na pospas svému potu, výparům a často i výkalům. Je nepochybné, že pacient prožívá hnilobné zážitky vlastního rozkladu až k identifikaci s prapůvodní protoplazmou. Závěrečné vyklubávání z vlhkých a páchnoucích skořepin se nepochybně stalo novým znovuzrozením, při kterém pacient rád zapomněl na všechny své choroby. Inspirujme se, kolegové a kolegyně.

V roce 1871 zakládá Amerling v původní budově Národního muzea ve Šternberském paláci (byl správcem sbírek zakladatele muzea Kašpara Šternberka) na Hradčanech „Ernestino" - 1. léčebně výchovný ústav pro těžce mentálně postiženou mládež v Čechách. Svůj ústav nazýval „Ústavem idiotů" a dnes zde najdeme Národní galerii.

Amerling je se svou ženou Františkou Svatavou pochován na své milované Budči.

Po tak rozsáhlém exkurzu se domnívám, že se profesor Borecký při začlenění Karla Slavoje Amerlinga mezi obzvláštníky a mašíbly unáhlil, neboť proti tomu svědčí jeho rozsáhlá „praktická“ činnost.

Druhým mým „želízkem v ohni“, kterým hodlám vypálit profesorovi Boreckému cejch nevěrohodnosti, je další položka v jeho seznamu mašíblů - Otakar Zachar (1870-1921), který se narodil o patro výš nad touto místností (u Báry a Luďka pozn. autora) v Točnickém pivovaru.

V „Lexikonu české literatury“ ho nenajdete, zato v seznamu mašíblů a obzvláštním ano.

Tatínek Otakara Zachara Šebestián byl sládkem točnického a žebráckého pivovaru. Z matčiny strany byl spřízněn s obrozeneckou žebráckou rodinou Nejedlých. Vřelý vztah k Točníku a Žebráku si uchovával Otakar Zachar po celý život. Hrady s místním pivovarem si nechal namalovat svými přáteli - Mikolášem Alšem a Adolfem Kašparem. V roce 1898 převzal po své mamince vedení kročehlavského pivovaru (v Kladně, pozn.autora). Měl k tomu veškeré předpoklady. Vystudoval chemii na pražské univerzitě, vyučil se sládkem, byl absolventem kurzu kvasné chemie a bakteriologie v Kodani, své znalosti porovnával během cest po celé Evropě a měl podíly v pivovarech na Smíchově, v Braníku a Unhošti. Pro svou „chásku“ výletníků dokonce vynalezl „pivo v prášku“ (předchůdce

později zneužité šuměnky), aby odlehčil jejich batohy. *„Byl tedy hajným ve známém lese.“*

V knihovně Národního muzea se seznámil s historikem kultury Čeňkem Zíbrtem, který ho přivedl k zájmu o lidové pivovarnické obyčeje. Největším koníčkem se mu však stala alchymie, která ho dovedla až ke spiritismu a okultním vědám. Svou zařízenou alchymistickou laboratoř daroval Národnímu technickému muzeu (podle dostupných informací bude v blízké době převezena jakožto depozitní předmět do areálu kláštera v Plasích) a my všichni ji známe z filmu Martina Friče „Císařův pekař“.

Zachar zpočátku publikoval v časopise *Kvas*. Nesmířil se však s jeho prorakouským zaměřením, a tak roku 1907 zakládá svůj vlastní týdeník „Sládek“. V jeho příloze roku 1912 vydal za přispění Čeňka Zíbrta a Mikoláše Alše (v záhlaví kresba pivovaru pod hradem Točníkem a Žebrákem) veselohru Karla Jaromíra Erbena „Sládci“, jejíž děj se odehrává v rodném točnickém pivovaru. Otakar Zachar vydal celou řadu titulů z oblasti alchymie, chemie, spiritismu a pivovarnictví.

O jeho úsilí proniknout na pole umělecké literatury svědčí četné rukopisy básní a započaté divadelní hry, které se dochovaly v jeho pozůstalosti v Archivu národního muzea. Knižně vydal komedii „Harmonie“, drama „Na šachtě“, frašku „Před obědem“ a hru z období války „Washingtonská služka“ (součást zamýšlené“Válečné trilogie“). Navíc byl mecenášem malíře Mikoláše Alše a Josefa Váchala.

Když založil v roce 1907 *Národní jednotu kladenskou*, sdružující místní podnikatele a živnostníky a následně kandidoval do obecního zastupitelstva, místní sociální demokraté se s tím nesmířili. Ve svém listu Svoboda zpochybnili Zacharovo vysokoškolské vzdělání a bezostyšně odhalili jeho milostný skandál s nadějnou operní pěvkyní *Boženou Kacerovskou*.

Bohatý a bujný Otakar Zachar se totiž s touto dcerou lounského funebráka rozešel po šestileté známosti. Její otec po něm vymáhal vysoké odškodné za nedodržení manželského slibu (15.000,- Kč jednorázově a 600,- Kč měsíční apanáže). Spor se vlekl celá léta a operní děva v jeho závěru již dávala najevo, že se za chování svého otce stydí. Přesto je třeba podotknout, že vedený spor Zachara finančně oslabil. Bylo to v době, kdy chystal vydání okazálé knihy „Z dějin spiritismu v minulosti" s devatenácti dřevoryty Josefa Váchala (1914). Za těžké finanční situace mu slíbil podporu jeho *švagr Otto Wiesenberger*, majitel koželužné továrny v Žebráku. Z poklidné dohody se však na podzim 1913 stalo rodinné drama.

Manželkou Otty Wiesenbergera byla sestra Otakara Zachara. Alžběta Anna (dále Eliška) Wiesenbergerová, rozená Zacharová, se narodila o necelé dva roky dříve než Otakar (26. 5. 1868), v točnickém pivovaru čp.1, tedy opět nad našimi hlavami. Pan továrník poskytuje své ženě kvůli jejímu špatnému tělesnému i duševnímu zdraví veškeré možnosti rozptýlit se knihami a hudbou. A tak se v uměleckém salóně Růženy Svobodové Eliška seznamuje s knězem a básníkem Jakubem Demlem a ačkoli je starší než on, stává se jednou z jeho osudových lásek a štědrou mecenáškou. Oba netušili, že tím se počíná „Tanec smrti".

V červenci 1913 je Deml hostem manželů Wiesenbergerových v Žebráku. Jeho zdejší pobyt však končí skandálem. Nechme však hovořit přímo Jakuba Demla z dopisu Balcárkovi:

„A proč jsem ze Žebráku vypovězen? Půjčil jsem paní Elišce oba poslední archy mé knihy („Pro budoucí poutníky a poutnice“ s jeho dedikcí „Jménem Paní Alžběty Wiesenbergerové z rodu Zacharova kniha tato ozdobena bude“ - poznámka autora), a ona druhý den mi je nesla, ale cestou je ztratila... člověk, který je našel, donesl je mým a Eliščiným úhlavním nepřátelům: na faru a továrníku Wiesenbergerovi... Strašná katastrofa: Jakub Deml kněz konečně jest usvědčen ze svůdnictví, z cizoložství – a Bůh ví, z čeho ještě: neboť toto vše našli žebráčtí kritikové v oněch dvou natištěných arších mé knihy (a já to přece chystal pro veřejnost!): depeše, telegramy a automobily lítají teď na vsje strany... Eliška odjela z domu, doufajíc, ze její bratr, Otto Zachar, sládek a literát na Kladně, bude míti pro ni porozumění a zastane se jí... Ale ten, jsa podveden a naveden p. Wiesenbergerem, vrhl se na ni tak surově, že paní Eliška přiletěla za mnou v noci do hotelu (já byl v jiném hotelu), chtějíc si vzíti život... Rozhodla se odjeti kamkoli do světa, upadala v mdloby, nemohl jsem ji opustit: byli jsme v Čáslavi, v Jihlavě - ale nemohu Vám to vypsati...“

Zoufalý Deml pověřuje F. X. Šaldu, aby knihu "Pro budoucí poutníky a poutnice“ vydal v případě, že by *„mne moji nepřátelé do té chvíle zabili..."* Eliška měla o knize jiné mínění než její bratr a manžel. Demlovi píše: *„Napsal jste knihu, která je vlněním lidské duše.“*

Deml a paní Eliška žijí krátký čas v Praze, scházejí se v ateliéru J. R. Marka, ale Wiesenberger platí detektiva a dává svou ženu sledovat. Po rodinné poradě s Eliščiným bratrem Otakarem naleznou řešení, které by ještě mohlo zabránit skandálu. Celá akce je provedena promyšleně a nečekaně. Večer dne 6. 9. 1913 vtrhnou do bytu dva silní muži a bránící se Elišku surově odvlečou do připraveného povozu. Deml je v tom čase nepřítomen a služka marně brání svou paní proti přesile. Eliška je odvezena do nervového sanatoria dr. Kramera v Bubenči. 29. září zakazuje pražská konzistoř Demlovi sloužit mše a zanedlouho je zákaz rozšířen i na brněnskou diecézi. Teprve na konci roku 1913 byla Eliška Wiesenbergerová převezena z bubenečského sanatoria do domácího vězení v Žebráku. Byla již před tím dána pod kuratelu jako nesvéprávná, nedisponuje svým majetkem a dostává od muže jen malé kapesné. Příštího roku vydává Otakar Zachar za přispění svého švagra Wiesenbergera svou okázalou knihu *„Z dějin spiritismu v minulosti“*.

Eliška Wiesenbergerová umírá 13. března 1918 v Žebráku na tuberkulózu, Deml nesmí být na pohřbu přítomen. Brzy si však najde jinou dámu svého srdce.

28. listopadu 1921 jede Otakar Zachar vlakem z Berouna do Kladna. Během jízdy mu selhává srdce, je odvezen do pražského sanatoria, kde následující den umírá. Je mu 51 let.

V té době je již Otto Wiesenberger čerstvě ženat a Eliščina dcera Jindřiška se stává vdovou se třemi dětmi, a proto prodává svůj zámek v Jenerálce československým legionářům.

Nyní však vraťme k tématu této přednášky a rozhodněte si sami, zda můžeme zařadit Otakara Zachara k obzvláštníkům a Mašíblům. My si znovu položme otázku, zda do zmíněného seznamu můžeme zařadit účastníky zdejších kongresů. Dovoluji si nabídnout toto řešení. Jestliže Vladimír Borecký používá termín obzvláštníci pro vydělence společnosti (odcizení - "Entfremdung") a z nich dovozuje začlenění do Mašíblů (magoři – šílenci - blbci), dovoluji si upozornit na toto posouzení Stanislava Komárka z jeho příspěvku „Proces ozvláštnění".

„Ozvláštnění je vžitý ekvivalent pro německé Verfremdung, používané např. Bertoldem Brechtem jako označení uměleckého postupu, který nechává obecně známou věc vyjevit se v jiné, poněkud pozměněné podobě, z neobvyklého úhlu pohledu či s nějakou neobvyklou a málo očekávanou změnou. Takováto procedura zintenzivní její vnímání, byť by se jednalo o věci dávno známé a mnohokráte pojednané."

I kolega Chesterton se připojuje touto myšlenkou: *„Díváš-li se tisíckrát na jednu věc, vydáváš se v nebezpečí, že věc uvidíš konečně poprvé."*

Ale kolegové, vždyť to je podstatou našeho kongresu! Metoda vinglrealismu profesora F. A. Zubatého, metoda docenta Kminrleho KTMD (Kminrleho triviální myšlenkový direkt), teorie singulárních bodů profesorky Lahodové a Strnadova ohňostrůjného efektu – to vše slouží k překonání „bushitu". Bližší informace najdou zájemci na tomto odkaze:

http://www.tocnik.com/App/Data/Badani/Mazikongresy/1.Mazikongres/Uvodnik_k_Mazikongresu.pdf

A nyní malá literární ukázka ozvláštnění ze studentské dílny malostranské:

Dnes kráčel jsem křivolakou uličkou
až stanul jsem u oprýskané zdi
Na její ústa dlaň jsem položil
aby mi mlčky, jen očima řekla-"Jdi!"
jako již po sté.

- - -

Orloj šelmovsky si výskne
Opilý stín se rozezpívá
Na mostě v objetí se tiskne
pan Racek a slečna Meluzína.

- - -

Vítr se rozběsní o překot
Vždy, když přes most kráčím
Vzpomínám rád na chvíle
kdy sláb Ještě, bez prosté síly
Chtěl jsem od života více, než mohl mi dáti.

- - -

- - -

S večerem jsem městem chodil
V nitru mém oheň žhnul
Za ruku se s vánkem vodil
K němu, jak k přeludu jsem lnul

abych už přestal hledat
v prachu cest svůj divý Sen
nechal jsem ho v kapkách stékat
z listů na vyprahlou zem…

ZávěR: (R jest zesílením věci jako resumé)

Domnívám se, že se Vladimír Borecký začleněním Mazikogresu do seznamu Mašíblů a obzvláštníků dopustil omylu, neboť vypustil a nerespektoval naše metodická východiska zveřejněná v 1. Mazikongresu. Nejrozšířenější civilizační chorobou je neklid, jehož příznakem je „omezené (titulkové) tzv. rychlé čtení", viďte pane Borecký.

Trváme na tom, že naše lokální společenstvo Mazi je založeno na *„ozvláštnění"* a nikoli na „obzvláštnění", které považujeme za pouhopouhé „zviditelňování sebe sama". Vyhlašujeme boj proti obzvláštnění (Entfremdung), které považujeme za odcizování se ostatním, cestou ozvláštnění (Verfremdung), která vede ke vzájemnému sbližování. O tom svědčí i dnešní večer …

Rozloučím se slovy mašíbla Jakuba Hrona Metánovského:
„Krátký jest blábol,/ dlouhý jest žal,/ dříve rozumně zápol/ a nerozum s beder svých sval./ Sval blábol a nerozum,/ s rozumem se dorozum!"

A dodám krédo F. A. Zubatého: *„Šílím, tedy jsem."*

http://www.youtube.com/watch?v=M-K67eHDKpc